

ตั้งนะโม ๓ จบ

พุทธัง อัมมัง สังฆัง นมัสสามิ ขอนอบน้อมแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ผู้ไกลจากกิเลส ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง

ณ โอกาสบัดนี้จะได้แสดงพระวินัยศึกษาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของท่าน
ทั้งหลายจงตั้งใจฟังด้วยสัจจะเคารพเถิด

กราบนมัสการพ่อแม่ครูบาอาจารย์ กราบนมัสการครูบาอาจารย์ และเพื่อนสหธรรมิก
ทุกท่าน

วันนี้จะได้บรรยายเรื่องวัตร ๑๔ เพื่อพระจะได้เข้าใจเอามาใช้ เอามาปฏิบัติ
ตามพระวินัย ในการประพฤติพรหมจรรย์เป็นแนวทางพอสังเขป

วัตร ๑๔ มีทั้งหมด ๑๔ ข้อ

๑. อาคันตุกวัตร (ข้อวัตรปฏิบัติของภิกษุผู้จรมา)
๒. อาวาสีกวัตร (ข้อปฏิบัติของภิกษุเจ้าถิ่น)
๓. คมิกวัตร (ข้อปฏิบัติของภิกษุผู้จะเดินทางจากไป)
๔. ภัตตานุโมทนาวัตร (วัตรในการอนุโมทนาในที่ฉัน)
๕. ภัตตัคควัตร (วัตรปฏิบัติในที่ฉัน)
๖. ปิณฑจาริกวัตร (วัตรของภิกษุผู้เที่ยวบิณฑบาต)
๗. อารัญญิกวัตร (วัตรของภิกษุผู้อยู่ป่า)
๘. เสนาสนวัตร (วัตรปฏิบัติเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย)
๙. ชันดาฆรวัตร (วัตรปฏิบัติในเรือนไฟ)
๑๐. วัจกุฎีวัตร (วัตรปฏิบัติเกี่ยวกับส้วม)
๑๑. อุปัชฌายวัตร (วัตรปฏิบัติต่อพระอุปัชฌาย์)
๑๒. สัทธีวิหาริกวัตร (ข้อปฏิบัติต่อสัทธีวิหาริก)

๑๓. อาจารย์วัตร (ข้อปฏิบัติต่ออาจารย์)

๑๔. อันเตวาสิกวัตร (ข้อปฏิบัติต่ออันเตวาสิก)

วันนี้จะได้บรรยาย ๕ ข้อ

๑. อาคันตุกวัตร (ข้อวัตรปฏิบัติของภิกษุผู้จรมา)

๒. อาวาสิกวัตร (ข้อปฏิบัติของภิกษุเจ้าถิ่น)

๓. คมิกวัตร (ข้อปฏิบัติของภิกษุผู้จะเดินทางจากไป)

๔. ภัตตานุโมทนาวัตร (วัตรในการอนุโมทนาในที่ฉัน)

๕. ภัตตัคควัตร (วัตรปฏิบัติในที่ฉัน)

๑. **อาคันตุกวัตร** ได้แก่ ผู้ที่เดินทางไปพักในวัดต่าง ๆ ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามธรรมเนียมของพระ นี่ก็คือคุณสมบัติคุณธรรมของพระอรียเจ้าทั้งหลาย ถ้าพระมีพรรษาน้อยกว่าเจ้าอาวาสหรือประธานสงฆ์ ให้เราไปกราบเจ้าอาวาสหรือประธานสงฆ์ ถ้าเราพรรษามาก มากกว่าเจ้าอาวาสหรือประธานสงฆ์ ให้เรายกมือไหว้แสดงความเคารพ อ่อนน้อม ถ้าเราจะมาพักในวัดของท่าน เราก็กราบเรียนให้ท่านรับทราบ ท่านจะได้หาที่พักให้ที่เหมาะสม ถ้าเราจะมากกราบมาเยี่ยมท่านชั่วคราวเราก็กราบเรียนให้ท่านทราบ ถ้าท่านพรรษามากกว่าเวลาพูดทุกครั้งต้องประนมมือ ถ้าท่านพรรษาน้อยกว่าก็ให้น้อมศีรษะเพียงเล็กน้อย ถ้าเราจะอยู่ปฏิบัติธรรมกับท่านพระต้องขอนิสัย กราบเรียนท่านให้ท่านเมตตาสั่งสอนบอกกล่าว ท่านจะมีความเมตตาสั่งสอน เรามาอยู่วัดของท่าน ต้องกราบเรียนถามข้อวัตร กิจวัตร เวลาออกบิณฑบาต เวลาฉัน เวลาทำวัตรสวดมนต์ เวลานั่งสมาธิส่วนรวม เวลาเท่าไร กิจวัตรต่าง ๆ มีอะไรบ้างที่จะต้องทำ พระที่เป็นอาคันตุกจะต้องทำตามทางวัดกำหนดไว้ทุก ๆ อย่างอย่าให้ขาดตกบกพร่อง เวลาไปพักอยู่วัดของท่านนะ ให้พระอาคันตุกไปหาท่านทุกวันนะ เพื่อท่านจะได้อบรมสั่งสอน อย่าไปกราบท่านตั้งแต่วันไป และตั้งแต่วันกลับ เราจะได้มีโอกาสฟังธรรมจากท่าน อยู่วัดของท่านนะพยายามไปดูแลอุปถัมภ์อุปัฏฐากท่าน

อย่าได้กลัวครูบาอาจารย์ พระรูปไหนไม่ประพฤติปฏิบัติ ไม่เอื้อเพื่อในธรรมวินัย พระรูปนั้นก็ผิดศีล ต้องอาบัติ

๒. **อวาสิกวัตร วัตรของผู้ที่อยู่ในอาวาส** ผู้ที่อยู่ในอาวาสต้องประพฤติปฏิบัติให้ดี ต่อพระอาคันตูกะผู้ที่มาพักมาปฏิบัติธรรมมาเยียมเยียน เพราะเป็นธรรมะที่จะทำให้เกิดจิตใจ เกิดความสงบ เกิดความร่มเย็น เป็นแนวทางนำไปสู่มรรคผลพระนิพพาน ผู้ที่อยู่ในอาวาส ทั้งหมด คือ เจ้าอาวาส ไม่ได้หมายตั้งแต่เจ้าอาวาสที่ได้รับการแต่งตั้งทางกฎหมายบ้านเมือง ทุกคนอยู่ในวัดนี้ทั้งหมดนั่นแหละคือ “เจ้าอาวาส” ทุกรูป ต้องดูแลชวนชวายเป็นเอื้อเพื่อเอาใจ ใส่ อุปถัมภ์ อุปฐูฐาก ต้อนรับด้วยความรัก ความเมตตาความกรุณา ไม่ว่าท่านจะเป็นใครมาจากไหนจะเป็นพระที่มีชื่อเสียงคนเคารพ หรือไม่มีชื่อเสียงคนไม่รู้จัก ต้องปฏิบัติต่อท่านให้ดีที่สุดนะ ส่วนใหญ่พระเราที่ยังไม่ได้เป็นพระอริยเจ้า จะชอบดูแลตั้งแต่คนที่เราได้รับผลประโยชน์ ถ้าเห็นว่าเราไม่ได้รับผลประโยชน์ใด ๆ ส่วนใหญ่ก็จะเฉย ๆ อาคันตูกะมาที่วัดเรานั้น มีทั้งพระ มีทั้งเณร มีทั้งญาติธรรม ข้าราชการ ตำรวจ ทหาร พ่อค้า ประชาชน คนรากหญ้า พระพุทธเจ้าให้พระดูแลให้ดีเหมือน ๆ กัน ไม่ให้เลือกคนจนคนรวย คนนี้ญาติ คนนี้ไม่ใช่ญาติ คนนี้พรรคพวก คนนี้ไม่ใช่พรรคพวก ดูแลเรื่องที่อยู่ที่พัก ดูแลเรื่องอาหารการฉันการรับประทาน ที่อยู่ที่นอน น้ำฉันน้ำใช้สรงแล้วคือการดูแลชวนชวายเป็นเอื้อเพื่อให้ดีที่สุด ด้วยการไม่หวังอะไรตอบแทนนี่คือธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระรูปไหนไม่ประพฤติปฏิบัติ ไม่เอื้อเพื่อในธรรมวินัย พระรูปนั้นก็ผิดศีล ต้องอาบัติ

๓. **คมิกวัตร ข้อวัตรปฏิบัติของภิกษุผู้จะเดินทางจากไป** เราจะจากไปนะที่พักที่อาศัยเราต้องทำความสะอาดให้เรียบร้อย ซักผ้าซักผอนพับเก็บไว้ให้เรียบร้อย ไม่ต้องให้ทางอาวาสมาทำความสะอาด มาซักมาล้างมาเก็บ ปิดกวาดเช็ดถูที่พักรบ้านพัก ห้องน้ำห้องสุขา ไม่ปล่อยให้เป็นที่ภาระของทางวัด ต้องทำให้เรียบร้อย อย่าเป็นพระมั่งง่ายเห็นแก่ตัว ให้ไปกราบลาเจ้าอาวาสหรือประธานสงฆ์ เราควรแจ้งให้ท่านทราบไว้ก่อนก่อนที่จะเราจะไปหลายๆ วันนั้นได้ยิ่งดี เราจะไปที่ไหนต้องบอกต้องกราบเรียนท่าน พระรูปไหนไม่ประพฤติปฏิบัติ ไม่เอื้อเพื่อในธรรมวินัย พระรูปนั้นก็ผิดศีล ต้องอาบัติ

๔. **ภัตตานุโมทนาวัตร วัตรในการอนุโมทนาในที่ฉัน** พระณเรเราต้องให้พรโยมที่ เขาถวายของหรือถวายภัตตาหาร ส่วนใหญ่เราจะให้พรเป็นภาษาบาลี เช่น เราไปบิณฑบาต เราก้ให้พรย่อ ๆ ถ้าให้พรยาวมันต้องใช้เวลามาก เราก้ไปสวดแต่ท้าย ๆ นะ เช่น สุขี ทีฆายุโก ภะวะ อภิวาหะนะสี ลีสะนิจัจัง วุฒทาปัจจายิโน จัตตาโรธัมมา วัฒทัณติ อายุ วัณโณ สุขัง พลัง... ถ้าเราให้พรที่ศาลาหรือให้พรที่โรงฉันเราอาจจะให้พรยาว ๆ ได้ อาจจะห้านาทีสิบนาที อยู่ที่ศาลานะ พระณเรก้ไม่ยากให้ทำพิธีมาก เพราะทุกรูปต้องการฉันอาหารอย่างเดียว ไม่อยากทำพิธีนาน ๆ ไม่อยากให้ไหว้พระ รับศีล แสดงธรรม อยากจะฉันอย่างเดียวเพราะว่า ความหิวความต้องการมันกดดัน พระพุทธเจ้าให้พระณเรทุกรูปเสียสละให้กับผู้ที่มาบ่าเพ็ญ ทาน ศีล ภาวนา ต้องให้มีความอดความทน ให้เรามีความเมตตา มีความกรุณา มีความมุทิตา เดินตามรอยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้พระณเรทุกรูปทุกท่านต้องใจท่องบทให้ พร ไม่ว่าจะให้พรเป็นภาษาบาลีหรือให้พรบาลีแปลเป็นไทย ให้พรเสียงดัง ๆ ผู้ฟังจะได้ฟังชัด พระรูปไหนไม่ประพฤติปฏิบัติ ไม่เอื้อเฟื้อในธรรมวินัย พระรูปนั้นก็ผิดศีล ต้องอาบัติ

๕. **ภัตตคควัตร วัตรปฏิบัติในที่ฉัน** ที่ฉันของพระณเรบางวัดก้ฉันภัตตาหารในศาลา บางวัดก้ฉันภัตตาหารในโรงฉัน เวลาเช้านะ ก่อนเราจะออกไปบิณฑบาตพระพุทธเจ้าให้เรา ทำความสะอาด ปัดกวาดเช็ดถู ปูอาสนะ ตั้งน้ำใช้น้ำฉัน กระทบน กาน้ำ หรือขวดน้ำตามที่มี พระณเรนะต้องมีความสมัครสมานสามัคคี ช่วยกันทำช่วยกันจัด ยกเว้นพระผู้เฒ่าพระอาพาธ ต้องเตรียมตัวไว้ให้พร้อมก่อนออกบิณฑบาต

เรากลับจากบิณฑบาต ต้องมาทำพิธีก่อนฉันเหมือนที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อที่ ๔ วัดบางวัดท่านประเคนอาหาร ท่านก้ส่งไปรูปข้างหลังจนถึงรูปสุดท้าย โยมถึงรับอาหาร ออกไปทานกัน วัดบางวัดท่านก้ใช้วิธีประเคนอาหารตั้งไว้บนโต๊ะ แล้วให้พระณเรไปตักเอาเอง เพื่อให้มันง่ายในการจัด

การไปตักอาหาร พระณเรต้องเดินเป็นแถว เป็นระเบียบเรียบร้อย ประคองบาตรอย่าง สวยงาม พยายามให้มันพอดี ๆ อย่าไปช้าเกินไป เร็วเกินไป อย่าเอามือไปหิ้วบาตร ต้องประคองบาตรสองมือ ถ้าโยมเค้าอุ้มบาตรก็อย่าให้โยมเค้าเอามือไปจับอาหาร ที่ประเคนแล้ว เพราะว่าถ้าโยมไปโดนอาหารแล้วต้องประเคนใหม่

เวลาตักอาหารห้ามคุยกัน พระต้องพิจารณาด้วยปัญญาว่าอาหารอันไหนมันถูกกับสุขภาพ อาหารอันไหนไม่ถูกกับสุขภาพ เราก็เลือกตักเอาแต่สิ่งนั้น เพราะอาหารนี่คือเครื่องยังชีพ อาหารคือยารักษาโรค เราต้องตักอาหารให้พอดี อย่าให้อาหารเหลือ ถ้าอาหารเหลือนี้ไม่ดีไม่ถูกต้องนะ ผู้ที่อยู่หัวแถวต้องรู้จักคิดพิจารณาว่าคนที่อยู่ข้างหลังต้องคอยอาหารจากเรา ถ้าอาหารมันน้อยเราก็ตักน้อย เราอย่าตักอาหารไว้เพื่อให้คนอื่นนะ เราต้องตักไว้เฉพาะฉัน ถ้าเราตักไว้ให้คนอื่นคนที่เรารักเราชอบจะทำให้อาหารไม่ถึงพระที่อยู่ข้างหลัง ต้องคิดให้เป็น ทุกอย่างเราต้องใช้สติ ใช้ปัญญา เอาสติเอาปัญญาออกมาใช้ออกมาประพฤติปฏิบัติ

เวลาฉันภัตตาหารนั้นให้ดูประธานสงฆ์ เมื่อประธานสงฆ์ฉัน เราถึงพากันฉันนะ เราอย่าไปฉันอาหารก่อนประธานสงฆ์ เวลาฉันอาหารนี้เราอาจจะใช้เวลาประมาณ ๒๐ นาที หรือไม่เกิน ๓๐ นาที ถ้าฝึกธรรมะเข้มข้นก็ใช้เวลาฉันประมาณ ๑๐ นาที อย่างช้าไม่เกิน ๑๕ นาที ถ้าอย่างกลางก็ ๒๐ นาที ๓๐ นาที เวลาฉันนะ พระทุกรูปต้องรวดเร็ว คล่องแคล่ว ว่องไว ไม่เสียงดังรบกวนคนอื่น อย่าให้อาหารตกเรียรด น้ำกระเด็น อย่าได้ส่งน้ำมูก ขากเสลด ต้องรักษาความสงบ ความสะอาด พระที่มีพรรษาน้อยต้องพยายามฉันให้เสร็จก่อนประธานสงฆ์ เพื่อจะได้มีเวลาอุปัฏฐากครูบาอาจารย์ เพื่อจะได้ฝึกได้หัดได้ปฏิบัติ อริยประเพณี คือ ประเพณีของพระพุทธเจ้า ประเพณีของพระอริยเจ้า ถ้าเราฉันช้าเกินเราจะไม่มีเวลาดูแลอุปถัมภ์ อุปัฏฐาก

หลวงปู่ชาแห่งวัดหนองป่าพง ท่านเป็นประธานสงฆ์ ท่านจะมองดูพระเณรฉันตลอด กะเวลาได้เวลาสมควรท่านก็สัญญาณให้เลิก ส่วนใหญ่จะเอาเวลาประมาณ ๒๕ นาที หรือไม่เกิน ๓๐ นาที สัญญาณให้พระเณรกราบพระเลิกพร้อมกัน ใครฉันอิมเร็วก็นั่งคอย ถ้าไม่นั่งคอยก็ไปอุปัฏฐากพระผู้ใหญ่

เวลาไปล้างบาตร พระผู้น้อยก็เอาบาตรเอาระโถนไปล้าง ต้องจับบาตรจับกระโถน อย่างดี ไม่ตก ไม่หล่น ด้วยความเคารพ บาตรของเราที่ใช้เปรียบเสมือนเศียรของพระพุทธเจ้า ไม่ให้ตก ไม่ให้หล่น กระทบของแข็ง ไม่ให้เอาบาตรไปวางในที่ที่ไม่เหมาะสมไม่ควร พระผู้น้อยไปล้างบาตร ล้างกระโถน เช็ดบาตร เช็ดกระโถน ใส่ถลกบาตร พระผู้มีพรรษามากขึ้นไปให้ช่วยกันปิดกวาดเช็ดถู ปิดกวาดเช็ดถูเสร็จแล้วก็นั่งในอาสนะคอย พระผู้น้อยก็ต้องรวดเร็ว

